

Posudek oponenta disertační práce Mgr. Lukáše Ryšavého, Ph.D na téma „Pravomoc rozhodců pro projednávání majetkových sporů (z pohledu jejich nezávislosti a nestrannosti) - práce předložena k uznání za práci rigorózní.

Práce mi byla předložena v lednu 2018 k posouzení a jak vyplývá z jejího textu, byla vyhotovena 16.1. 2017. Práce má 157 stran vlastního textu.

Práce je v první řadě nazvána „pravomoc rozhodců“, ale již text v závorce naznačuje, že hlavním tématem práce není pravomoc rozhodce, ale téměř výhradně analýza pojmu nezávislost a nestrannost.

Zvolené téma je vysoce aktuální, jestliže se uvědomíme, jakým vývojem a jakými zvraty prošlo u nás rozhodčí řízení od účinnosti zákona č. 216/1994 Sb., tedy od 1.1. 1995. Autor zvolil podle mého názoru velmi dobře komparaci úpravy rozhodčího řízení v Německu a v České republice, jako právní režimy systémově velmi blízké.

Na tomto srovnání je mimo jiné velmi dobře patrný rozdíl přístupu k právní úpravě v obou zemích. Německá právní úprava vtělila problematiku rozhodčího řízení do části zákona upravujícího civilní proces, naproti tomu tuzemská právní úprava zvolila samostatnou právní úpravu podle mě dost nešťastným odkazem na přiměřenou aplikaci občanského soudního řádu. Jednou z příčin, a to říkám bohužel a ke škodě věci, bylo masové zneužití rozhodčího řízení ve sporech mezi podnikateli a spotřebiteli, což v žádném případě nepomohlo zvýšit společenskou prestiž rozhodčího řízení. K tomu přistoupily doslova „legislativní přemety“ zákonodárce, který nejprve novelou umožnil řešení sporu rozhodci za dodržení zákonem předepsaných podmínek, čímž vlastně popřel zásadu autonomie, a poté tuto možnost ze zákona vyloučil.

Jen na okraj uvádí, že ještě horší situace byla na Slovensku, ale to by bylo nad rámec posuzované práce.

Autor v podstatě v celém textu práce pracuje a hodnotí pojmy „ nezávislost“ a „nestrannost“ a zabývá si i často užívaným pojmem „neutralita“.

Na první pohled, bez hlubšího zamyšlení, nezavěšená osoba soudí, že se jedná prakticky o synonyma. Zejména srovnání pojmu „nezávislost“, jak je chápáno v rozhodování soudu a „nezávislost“ jako atribut rozhodčího řízení, přesvědčují, že jeden shodný výraz nemá v různých podmínkách stejný obsah.

Autor například na straně 16 práce cituje nález Ústavního soudu, který doslova uvedl, že uzavřením platné rozhodčí doložky se strany vědomě a dobrovolně vzdávají práva na projednání své věci nestranným soudem ve smyslu článku 36 odst. 1 Listiny. Autor označil tuto formulaci nikoliv za šťastnou, podle mého soudu je přímo zavádějící. Může být totiž vykládána v kontextu s pojmem nezávislost a nestrannost, které by byly možné jen v rozhodování před soudem. Jak již jsem uvedl, překotné zneužívání rozhodčího řízení vedoucí spíše v politická než v legislativní rozhodnutí, pomalu ale jistě stírá původní smysl rozhodčího řízení, totiž rychlé a operativní řešení obchodní věci s výstupem v podobě mezinárodně uznávaného exekučního titulu. Uvedený současný stav rozhodčího řízení bohužel nemá jen dosah v tuzemských vztazích, ale dotýká se především mezinárodního charakteru rozhodčího řízení. Česká republika zde bohužel ztrácí prestiž, byť je schopna rozhodovat prostřednictvím zkušených rozhodců s mezinárodní praxí a v neposlední řadě by zde hrály roli náklady řízení, nesrovnatelně nižší než je tomu o stálých rozhodčích institucích ve světě.

Tolik k záměru a k úvodu práce.

Z hlediska členění a struktury práce člení autor práci do šesti hlavních částí. Vynechám-li úvod a závěr, již jsem uvedl, že autor na prvním místě velmi podrobně analyzuje pojem nestrannost, nezávislost a neutralita. Zde srovnáním německé a české procesní úpravy hovoří autor ve prospěch úpravy české, kdy podle autora česká úprava staví uvedené pojmy do popředí a spojuje je a jakýmkoli rozhodčím řízením

V další části autor podává základní charakteristiku s ohledem na zkoumané pojmy. Autor podle mého soudu staví do popředí jako hlavní atribut rozhodčího řízení a výhodu řízení autonomii vůle stran. Autor pak jako hlavní právo účastníka řízení staví jeho právo být slyšen. Zde je však určitý rozdíl mezi přístupem německých a českých soudů. Na rozdíl od německých soudů české soudy často v jejich přezkumné činnosti. Je zajímavé, že německé soudy nepokládají za porušení práva být slyšen každé opomenutí rozhodce zabývat se podáním sporných stran. České soudy pak upřednostňují přiměřenou aplikaci § 118a OSŘ a vykládají tedy právo být slyšen daleko striktněji než soudy německé.

Ve čtvrté části se autor zabývá osobou rozhodce. Krom jiného se zde autor dotýká i možnosti, zda by mohl soudce vykonávat současně i funkci rozhodce, což není v německé úpravě, na rozdíl od české, absolutně vyloučeno.

Zde bych mimo jiné chtěl slyšet názor autora na to, zda je přípustné, aby funkcionář stálého rozhodčího soudu, byl před tímto soudem právním zástupcem. Jak je tomu v praxi německého rozhodčího řízení a lze to nějakým restriktivním způsobem (je pokládám tuto praxi za přinejmenším neetickou) regulovat, například řádem rozhodčího soudu?

Pátou část práce nazval autor „Nezávislost a nestrannost rozhodce jako imanentní atributy rozhodčího řízení“. Obsahově se tato část týká zejména způsobů výběru rozhodce. Zde autor logicky polemizuje s názorem Nejvyššího soudu týkajícího se ustanovení rozhodce soudem. Pokud se jedná o počet rozhodců v senátu, autor se přiklání k pro nás zajímavé možnosti, kdy německá úprava připouští i sudý počet rozhodců v senátu. V otázce pojetí pojmu podjatost

rozhodce , německá úprava na rozdíl od české rozlišuje odmítnutí rozhodce a vyloučení rozhodce. Česká úprava pracuje s pojmem „důvod pochybovat“ a německá s pojmem „oprávněné pochybnosti“ s rozlišením těch, které mají za následek nemožnost vykonávat funkci rozhodce. Autor se přiklání k německé úpravě a já s ním souhlasím. Další podobná je otázka poučovací povinnosti rozhodce a autor dospěl k závěru, že zejména při aplikaci rozhodování ex aequo et bono by neměla být poučovací povinnost rozhodci stanovena zákonem. Soudní praxe v České republice je založena v podstatě na stejném principu, jakým je upravena poučovací povinnost pro soudy, zejména ve sporném řízení. Vyloučili-li jsme z pravomoci rozhodce spotřebitelské spory, lze s autorem jen souhlasit, protože poučený podnikatel by měl být podle mého soudu základem účastnického vztahu v rozhodčím řízení. V části týkající se vyloučení rozhodce z projednávání věci autor správně připomíná zásadní rozdíl mezi soudním a rozhodčím řízením, kdy soudce je „přidělen“, rozhodce si strany vybírají a rozhodce též i platí. Autor dále velice podrobně rozebírá otázku vyloučení rozhodce i v řízení o přezkoumání rozhodčího nálezu soudem.

Celkově:

Práci pokládám za velmi pečlivě a věcně psanou s velmi dobrým zacházením se zdroji pro psaní práce, zejména z oblasti německého práva. Systém a skladba práce zvolený autorem jsou velmi logické a plastické, když na konci téměř každé podkapitoly autor vkládá klíčové problémy každé části a tyto pak shrnuje v závěru práce.

V rámci obhajoby krom otázky týkající se zastupování v rozhodčím řízení členem jeho vedení bych chtěl, aby autor vyjádřil podle jeho názoru to nejpodstatnější, co by bylo možné z německé právní úpravy přijmout do českého právního řádu ?

Práce je způsobilá obhajoby jako práce rigorózní a s potěšením práci doporučuji k obhajobě.

JUDr. Tomáš Pohl

V Praze dne 23.2. 2018